

امر به معروف

آیین مقدس اسلام در کنار دیگر برنامه‌های فردی و اجتماعی خود، از پیروانش می‌خواهد که نسبت به آنچه از دیگران می‌بینند بی‌تفاوت نباشند بلکه آنها را به سوی خوبی‌ها فرا خوانده و از بدی‌ها باز دارند. این دو وظیفه اساسی، امر به معروف و نهی از منکر نام دارد.

فهرست مندرجات

- ۱ - معنای لغوی امر
- ۲ - معنای لغوی نهی
- ۳ - معنای لغوی معروف
- ۴ - معنای لغوی منکر
- ۵ - معنای اصطلاحی امر به معروف و نهی از منکر
- ۶ - شناخت معروف و منکر
- ۷ - اهمیت امر به معروف و نهی از منکر
  - ۷.۱ - امر به معروف و نهی از منکر در قرآن
  - ۷.۲ - امر به معروف و نهی از منکر در روایات
    - ۷.۲.۱ - امر به معروف و نهی از منکر در کلام بزرگان
      - ۷.۲.۱.۱ - شهید اول
      - ۷.۲.۱.۲ - محقق حلی
      - ۷.۲.۱.۳ - حضرت امام خمینی(ره)
      - ۷.۲.۱.۴ - مقام معظم رهبری(مدظله العالی)
    - ۷.۲.۲ - امر به معروف و نهی از منکر
    - ۷.۲.۳ - وظایف آمرین به معروف و ناهین از منکر
    - ۷.۲.۴ - شرایط امر به معروف و نهی از منکر
    - ۷.۲.۵ - مراتب امر به معروف و نهی از منکر
    - ۷.۲.۶ - شیوه‌های امر به معروف و نهی از منکر
    - ۷.۲.۷ - آداب امر به معروف و نهی از منکر
      - ۷.۲.۷.۱ - آثار امر به معروف و نهی از منکر
        - ۷.۲.۷.۱.۱ - آثار فردی
        - ۷.۲.۷.۱.۲ - آثار اجتماعی
      - ۷.۲.۷.۲ - علل مهجوریت و ترک امر به معروف و نهی از منکر
      - ۷.۲.۷.۳ - پیامد های ترک امر به معروف و نهی از منکر
        - ۷.۲.۷.۳.۱ - آثار فردی ترک امر به معروف و نهی از منکر
        - ۷.۲.۷.۳.۲ - آثار اجتماعی ترک امر به معروف و نهی از منکر
  - ۱۷ - پانویس
  - ۱۸ - منبع

معنای لغوی امر

امر در لغت دو معنی دارد؛ یکی کار که جمع آن امور است [۱] و دیگری دستور و طلب که جمع آن اوامر است. [۲]

معنای لغوی نهی

نهیض امر، نهی [۳] به معنای زجر و منع [۴] است.

معنای لغوی معروف

معروف از ماده «عرف» به معنای شناخته شده [۵]

معنای لغوی منکر

منکر از ماده «نکر» به معنی ناشناخته است. [۶]

معنای اصطلاحی امر به معروف و نهی از منکر

امر در اصطلاح، اسمی است برای هر کاری که با **عقل** و **شریعت** نیکو شناخته شده [۷] و منکر، ضد معروف و هر کاری است که عقلها و خردهای سلیم، زشتی آن را حکم می‌کند یا این‌که عقل‌ها در زشتی و خوبی آن کار سکوت می‌کنند، سپس **دین** و شریعت بدی و زشتی آن را بیان می‌کند. [۸] پس امر به معروف یعنی فرمان دادن به نیکوی و **نهی از منکر**، باز داشتن از بدی و ناپسندی است. [۹]

شناخت معروف و منکر

بهترین راه شناخت **معروف** و **منکر**، مراجعه به **شرع مقدّس** و **عقل سلیم** است. بر این اساس هر چیزی را که **شارع مقدّس** به آن امر کرد و مردم را به انجام آن تشویق نمود، آن چیز «معروف» و هرگاه شارع مقدّس، از چیزی **نهی** کرد و مردم را از انجام آن سرزنش نمود، آن چیز منکر است [۱۰] و همچنین می‌توان برای شناخت معروف و منکر از عقل سلیم بهره برد.
از انواع معروف می‌توان به امور **واجب** و **مستحب** از قبیل **ایمان**، احیای مراکز دینی و **مساجد**، **یتیم نوازی** و... [۱۱] و از انواع منکر به امور **حرام** و **مکروه** از قبیل **غیبت**، **دروغ** و... [۱۲] اشاره داشت.

اهمیت امر به معروف و نهی از منکر

← امر به معروف و نهی از منکر در قرآن

در **قرآن آیات** زیادی وجود دارد که به روشنی، جایگاه امر به معروف و نهی از منکر را یاد آوری می‌کند. در این‌جا بنا به اهمیت این دو **حکم الهی** و نیز بهره‌مند شدن از چشمه جوشان قرآن، به چند **آیه** اشاره می‌شود:
۱- «وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ» باید از میان شما، جمعی دعوت به نیکوی و امر به معروف و نهی از منکر کنید! و آنها همان رستگارانند» [۱۳]
۲- «كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَ لَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ مِنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ» شما بهترین امتی بودید که به سود **انسانها** آفریده شده‌اند (چه این‌که) امر به معروف و نهی از منکر می‌کنید و به خدا **ایمان** دارید» [۱۴]
۳- «خُذِ الْعَقْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ» (به هر حال) با آنها **مدارا** کن و عذرشان را بپذیر و به نیکوی‌ها دعوت نما و از جاهلان روی بگردان.» [۱۵]
۴- «الَّذِينَ الْعَيْدُونَ الْخَمِيدُونَ السَّخُونَ الرَّكَّعُونَ السَّاجِدُونَ الْأَمْرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَ الْحَقِطُونَ لِحُدُودِ اللَّهِ وَ بَشِيرِ الْمُؤْمِنِينَ... امران به معروف، نهی کنندگان از منکر و حافظان حدود(و مرزهای) الهی،(مؤمنان حقیقی‌اند) و بشارت ده به(اینچنین) مؤمنان!» [۱۶]

← (ب) امر به معروف و نهی از منکر در روایات

در **روایات** از پیامبر(ص) و **امامان معصوم**(علیهم السلام) توصیه‌های زیادی به امر به معروف و نهی از منکر می‌شود که خود بیانگر اهمیت آن است.
۱- پیامبر(ص) فرمود: ای مردم پیش از مردن **توبه** کنید و... امر به معروف کنید تا محفوظ بمانید. نهی از منکر کنید تا یاری شوید. [۱۷]
۲- **امام محمد باقر**(ع) فرمود: امر به معروف و نهی از منکر، دو آفریده از آفریده‌های خداوندند، کسی که آن دو را یاری کند (موجبات این دو امر مهم را فراهم سازد) خداوند او را عزیز نماید و کسی که آنها را ترک کند خداوند عزّ و جلّ ذلیل و خوارش گرداند. [۱۸]
۳- **درهٔ بن ابی لهب** گوید: شخصی خدمت **پیغمبر اکرم**(ص) آمد در حالی که حضرت بر **منبر** بود پرسید: یا **رسول الله** بهترین مردم کیست؟ فرمود آن‌که مردم را امر به معروف و نهی از منکر کند و آنها را از خدا بترساند و به او علاقه‌مند سازد. [۱۹]
۴- **امام علی**(ع) فرمودند: امر کردن به معروف افضل عمل‌های آفریدگان است. [۲۰]

← امر به معروف و نهی از منکر در کلام بزرگان

تمامی علماء و بزرگان درباره امر به معروف و نهی از منکر بحث‌های جامعی نموده‌اند که ما به عنوان نمونه، فرمایشات چند نفر از این دانشمندان را ذکر خواهیم کرد:

←← شهید اول

امر به معروف و نهی از منکر عقلا و نقلا واجب است و بر فرض که **واجب عینی** نباشد، **واجب کفایی** است. [۲۱]

←← محقق حلی

امر به معروف و نهی از منکر واجب است به **اجماع فقهاء** و مسلمین. [۲۲]

←← حضرت امام خمینی(ره)

اقوی آن است که **وجوب** امر به معروف و نهی از منکر کفائی است؛ یعنی اگر کسی در موردی این مهم را انجام داد از دیگران ساقط می‌شود وگرنه همه مردم که در آن مورد سکوت کرده‌اند همه **واجب الهی** را ترک کرده‌اند. [۲۳]

←← مقام معظم رهبری(مدظله العالی)

مسئله امر به معروف، تکلیف همیشگی مسلمانهاست. جامعه اسلامی با امر به معروف و نهی از منکر زنده می‌ماند. قوام **حکومت اسلامی** به امر به معروف و نهی از منکر است. [۲۴]
در اهمیت این موضوع همین بس که حفظ **دین** در همه ابعادش به اجرای آن بستگی دارد و **حساب** امر به معروف و نهی از منکر از حساب **نماز** و **روزه** و **حج** جدا است؛ زیرا آنها ضرری به منافع و هوس‌های دیگران نمی‌زند و لذا کسی مخالفتی با آنها ندارد اما نهی از منکر مخالفت با انحرافات و هوس‌های مردم است و فحراً گروهی در مقابل آن مقاومت می‌کنند.

دایره امر به معروف و نهی از منکر

برخلاف تصور بعضی که امر و نهی را مربوط به تذکرات فردی در گناهان شخصی می‌دانند، این دو واجب در مداری به وسعت تمام دین در حرکت هستند. لذا تمام عرصه‌های موجود در جامعه میدان امر به معروف و نهی از منکر است. در روایتی آمده است: «بهما تقام الفرائض» یعنی قوام واجبات به امر به معروف و نهی از منکر است. [۲۵]

وظایف آمرین به معروف و ناهین از منکر

- ۱- نیتش را برای خدا خالص کند و از او مدد بخواهد.
- ۲- آگاهی به شروط امر به معروف و نهی از منکر داشته باشد و معروف و منکر را بشناسد.
- ۳- سخنش منطقی و کلامش ساده و مختصر و مفید باشد. [۲۶]
- ۴- خودش عامل به معروف و ناهین از منکر باشد و به عیبهای خودش متوجه باشد.
- ۵- با تفاوت‌های اخلاقی و روحی مردم آشنا باشد.
- ۶- نصیحت‌گر مردم باشد و با آنها با مدارا و رفاقت رفتار کند.
- ۷- در این امر شکیبا باشد و قضاوت عجولانه نداشته باشد.
- ۸- دارای اعتدال و میانه روی باشد. [۲۷]

شرایط امر به معروف و نهی از منکر

- غالب فقیهان و متکلمان برای این فریضه چهار شرط زیر را برشمردند:
- ۱- امر و ناهی، معروف و منکر را بشناسند.
  - ۲- امر و ناهی احتمال تأثیر در امر به معروف و نهی از منکر را بدهند.
  - ۳- ناهین از معروف و عامل به منکر بر ادامه شیوه خود اصرار داشته باشد.
  - ۴- امر به معروف و نهی از منکر موجب ضرر و مفسده‌ای نباشد. [۲۸]

مراتب امر به معروف و نهی از منکر

- برای امر به معروف و نهی از منکر سه مرحله متصور شده است:
- ۱- انکار قلبی؛ یعنی ناراحتی خود را از منکر آشکار کند؛ چهره در هم کشیدن، روی گرداندن، ترک رفت و آمد و...
  - ۲- انکار زبانی؛ یعنی اگر می‌داند از مرحله اول نتیجه نمی‌گیرد باید با زبان نرم، او را متوجه خطایش کند و در صورت عدم تأثیر، بایستی با لحن آمرانه امر و نهی کند و در هر حال رعایت درجات تندی را بنماید و در این امر و نهی مرتکب خلاف نشود. [۲۹]
  - ۳- اقدام عملی؛ گاه ممکن است منکر چنان ریشه‌دار شده باشد که نیازمند عمل باشد. منتهی مراحل را باید در نظر گرفت و از مرحله سبکتر باید شروع کرد؛ مانند شکستن آلات لهو و لعب، ریختن شراب، گرفتن مال مغضوب و... [۳۰]
  - ۴- امر به ذکر است در جامعه اسلامی اجرای عملی امر به معروف و نهی از منکر در صورت نیاز به برخورد فیزیکی از وظایف حکومت اسلامی است که در غیر این صورت بی‌نظمی اجتماعی ایجاد می‌شود.

شیوه‌های امر به معروف و نهی از منکر

- برترین روش‌ها در امر به معروف و نهی از منکر، روش‌هایی است که اولیای الهی در ارشاد ملتها به کار گرفته‌اند و به وسیله آن توانسته‌اند از مردمی با بدترین خصوصیات اخلاقی انسان‌های ارزشمند بسازند.
- اهم این روش‌ها عبارتند از:
- ۱- هماهنگی در گفتار و رفتار؛ یَٰأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ• كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ. [۳۱]
  - ۲- احترام به شخصیت افراد.
  - ۳- پرهیز از افراط در تندی و بد زبانی؛ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عِ الْإِفْرَاطِ فِي الْمَلَامَةِ يَشِيبُ نِيرَانَ اللَّجَاجَةِ. [۳۲]
  - ۴- جلب اعتماد؛ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عِ قَالَ قُلُوبُ الرِّجَالِ وَخَشِيَّةٌ فَمَنْ تَأَلَّفَهَا أَتَقَبَّلَتْ عَلَيْهِ. [۳۳]
  - ۵- احترام به عقاید دیگران. [۳۴]

آداب امر به معروف و نهی از منکر

- در هر کاری آدابی نهفته است و این آداب در امر به معروف و نهی از منکر به شرح ذیل است:
- ۱- تجسس نکند؛ از دخالت در زندگی خصوصی مردم پرهیزد که این کار خود امری حرام است.
  - ۲- صبور باشد. زیرا ریشه کنی منکر به سرعت ممکن نیست. [۳۵]
  - ۳- قطع رحم نکند؛ باید دانست که دستورات اسلام مکمل یکدیگرند و اجرای هیچ یک نباید مانع اجرای دیگر فرایض شود.
  - ۴- پرده دری نکند.
  - ۵- خود را فراموش نکند.

آثار امر به معروف و نهی از منکر

← آثار فردی

- ۱- نجات از قهر خدا با ناراحت شدن از انجام منکر؛ امیرالمؤمنین(ع): هر کس منکری را دید و قلبی از آن ناراحت شد، همانا از قهر خدا نجات پیدا کرده است. [۳۶]
- ۲- رسیدن به واقعیت الطاف الهی؛ امام علی(ع): هر کس با شمشیر و قوت برای عزت کلمه‌الله قیام کند، به واقعیت الطاف الهی رسیده است. [۳۷]
- ۳- می‌توان با امر به معروف و نهی از منکر بهترین مردم به شمار آمد؛ پیامبر اکرم(ص): بهترین مردم کسی است که مردم را به معروف دعوت کند. [۳۸]
- ۴- خلیفه خدا در روی زمین بودن؛ پیغمبر(ص) روایت کرده است که: هر که امر به معروف و نهی از منکر کند خلیفه خدا و پیغمبر و قرآن است در زمین. [۳۹]
- ۵- شریک شدن در همه ثواب‌ها، از آثار امر به معروف و نهی از منکر است. [۴۰]
- ۶- کسب رضایت خدا؛ «... كَانَتْ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا» [۴۱]

- ۷- فلاح و رستگاری؛ وَ لَتَكُنَّ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ. [۴۳]
- ۸- سلامتی دین و دنیا؛ امام علی(ع): مَنْ كَانَ فِيهِ ثَلَاثٌ سَلِمَتْ لَهُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةُ يَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ وَيَتَّقِي اللَّهَ... [۴۳]
- ۹- نصرت الهی؛ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ خَلْقَانِ مِنْ خَلْقِ اللَّهِ فَمَنْ تَصَرَّهُمَا تَصَرَّ اللَّهُ وَمَنْ خَذَلَهُمَا خَذَلَهُ اللَّهُ. [۴۴]
- ۱۰- کم نشدن عمر و روزی؛ امام علی(ع): امر به معروف و نهی از منکر دو خصلت از خصلتهای الهی هستند که نه مرگی را نزدیک می‌کنند و نه از رزقی می‌کاهند. [۴۵]
- ۱۱- ثواب فراوان؛ امام علی(ع): امر به معروف و نهی از منکر... ثواب را دو چندان می‌گردانند. [۴۶]

← آثار اجتماعی

- ۱- اجرای احکام اسلام؛ إِنَّ الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ سَبِيلُ الْأَنْبِيَاءِ وَمِنْهَا جُ الصَّلَاحُ قَرِيبَةٌ عَظِيمَةٌ بِهَا تَقَامُ الْفَرَائِضُ [۴۷]
- ۲- برقراری عدالت اجتماعی با امر به معروف و نهی از منکر؛ إِنَّ الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ... تَرُدُّ الْمَطَالِمَ. [۴۸]
- ۳- با امر به معروف و نهی از منکر، زمین‌ها آباد می‌شود؛ إِنَّ الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ... وَ تُعَمَّرُ الْأَرْضُ. [۴۹]
- ۴- استواری نظام اسلامی به امر به معروف و نهی از منکر است؛ إِنَّ الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ... يَسْتَقِيمُ الْأَمْرُ [۵۰]
- ۵- امنیت؛ إِنَّ الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ... وَ تَأْمَنُ الْمَذَاهِبُ... وَ يُتَّصَفُ مِنَ الْأَعْدَاءِ. [۵۱]
- ۶- هر که امر به معروف کند مؤمنان را قدرتمند می‌گرداند. [۵۲]
- ۷- هر که نهی از منکر کند، بینی فاسقان را بر خاک می‌مالد. [۵۳]
- ۸- پاکیزگی کسب و کار؛ إِنَّ الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ... وَ تَجِلُّ الْمَكَاسِبُ. [۵۴]

علل مهجوریت و ترك امر به معروف و نهی از منکر

- ۱- ترس از مرگ و یا به خطر افتادن منافع دنیوی.
- ۲- حیا و خجالت، بی تفاوتی.
- ۳- جهل و نادانی. [۵۵]
- ۴- طمع رسیدن به منافع مادی. [۵۶]
- ۵- ضعف و کوچکی نفس. [۵۷]
- ۶- بی تأثیر دانستن امر به معروف و نهی از منکر.
- ۷- ترك وظیفه به گمان خود سازی. [۵۸]

پیامد های ترك امر به معروف و نهی از منکر

سسنتی نمودن از امر به معروف و نهی از منکر، و جلوگیری نمودن از ظلم ستمکاران، نه تنها حلم نیست بلکه خمودی است که از ملکات رذیله به شمار می‌رود. [۵۹]

← آثار فردی ترك امر به معروف و نهی از منکر

- ۱- بی تفاوتی به دین و ضعف ایمان؛ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ كُلُّ مَنْ لَمْ يُحِبَّ عَلَيَّ الدِّينَ وَ لَمْ يُبْعِضْ عَلَيَّ الدِّينَ فَلَا دِينَ لَهُ. [۶۰]
- ۲- همان‌گونه که عامل به این فریضه در نواب شریک است، تارک آن نیز در گناه آن شرکت دارد؛ قال امام صادق(ع): من له جار و يعمل بالمعاصی فلم ينهه فهو شريكه. [۶۱]
- ۳- محرومیت از سعادت و حیات معنوی؛ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع مَنْ تَرَكَ إِتْكَارَ الْمُنْكَرِ بِقَلْبِهِ وَ يَدِهِ وَ لِسَانِهِ فَهُوَ مَيِّتٌ بَيْنَ الْأَخْيَاءِ فِي كَلَامِ هَذَا حَتَامُهُ. [۶۲]
- ۴- دشمن خدا بودن؛ پیامبر اکرم(ص): به راستی خداوند دشمن می‌دارد مومن ناتوانی را که دین ندارد. به آن حضرت عرض کردند: مؤمن ناتوانی را که دین ندارد، کیست؟ فرمود: کسی که نهی از منکر نکند. [۶۳]

← آثار اجتماعی ترك امر به معروف و نهی از منکر

- ۱- شیوع مفساد اجتماعی و تبدیل منکر به معروف؛ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِنَّ الْمَعْصِيَةَ إِذَا عَمِلَ بِهَا الْعَبْدُ سِرًّا لَمْ تَصُرْ إِلَّا عَامِلَةً وَ إِذَا عَمِلَ بِهَا عَلَانِيَةً وَ لَمْ يُغَيَّرْ عَلَيْهِ أَصْرَتٌ بِالْعَامَةِ. [۶۴]
- ۲- فراموشی خوبی‌ها و تسلط اشرار؛ امام علی(ع) قَالَ لَا تَتْرُكُوا الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ فَيُولَى اللَّهُ أُمُورَكُمْ شِرَارَكُمْ ثُمَّ تَدْعُونَ فَلَا يُسْتَجَابُ لَكُمْ دَعَاؤُكُمْ. [۶۵]
- ۳- عقوبت الهی؛ رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: هر گاه امت من امر به معروف و نهی از منکر را ترک کند، بایستی آماده عذاب خداوند متعال باشد. [۶۶]
- ۴- از بین رفتن برکت در زندگی؛ النَّبِيُّ ص أَنَّهُ قَالَ لَا تَرَكَ أُمَّتِي يَخْبِرُ مَا أَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَ نَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَ تَعَاوَنُوا عَلَيَّ الْبِرِّ وَ التَّقْوَى فَإِذَا لَمْ يَفْعَلُوا ذَلِكَ تَرَعَتْ مِنْهُمْ الْبِرْكَاتُ وَ سَلِطَ بَعْضُهُمْ عَلَيَّ بَعْضٌ وَ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ نَاصِرٌ فِي الْأَرْضِ وَ لَا فِي السَّمَاءِ. [۶۷]
- ۵- پیکار با خدا؛ پیامبر -صلی الله علیه و آله-: «وقتی امتم امر به معروف و نهی از منکر را به هم سپرند باید آماده جنگی با خداوند متعال باشند. [۶۸]

پانویس

- ↑ قاموس قرآن، ج ۱، ص ۱۱۰.
- ↑ مصباح المنیر فی غریب الشرح الکبیر الرافعی، ص ۲۲.
- ↑ العین، ج ۸، ص ۲۹۸.
- ↑ قاموس، ج ۷، ص ۱۱۷.
- ↑ فرهنگ ابجدی(عربی - فارسی)، ص ۸۷۴.
- ↑ فرهنگ ابجدی(عربی - فارسی)، ص ۹۶.
- ↑ مفردات راعب، ج ۲، ص ۵۸۷.
- ↑ ترجمه مفردات، ج ۴، ص ۳۹۷.
- ↑ امر به معروف و نهی از منکر، ص ۱۴.
- ↑ دو فریضه بزرگ امر به معروف و نهی از منکر، ص ۱۷۰.
- ↑ امر به معروف و نهی از منکر، ص ۲۶۲.

۱۲. ↑ علم اخلاق اسلامی (ترجمه کتاب جامع السعادات)، ترجمه سید جلال الدین مجتوی، ج ۲، ص ۳۳۰.
۱۳. ↑ آل عمران/سوره ۳، آیه ۱۰۴.
۱۴. ↑ آل عمران/سوره ۳، آیه ۱۱۰.
۱۵. ↑ اعراف/سوره ۷، آیه ۱۹۹.
۱۶. ↑ توبه/سوره ۹، آیه ۱۱۲.
۱۷. ↑ ارشاد القلوب، ص ۱۸۱.
۱۸. ↑ نواب الاعمال، ص ۱۶۰.
۱۹. ↑ ترجمه مجمع الیابان فی تفسیر القرآن، ص ۱۹۲.
۲۰. ↑ شرح آقا جمال الدین خوانساری بر غرر الحکم، ص ۱۰۲، ج ۱۹۷۷.
۲۱. ↑ ترجمه و تبیین شرح لمعه، ج ۵، ص ۷۱.
۲۲. ↑ شرایع الاسلام، ج ۱-۲، ص ۳۴۰.
۲۳. ↑ تحریر الوسيلة، ج ۱، ص ۴۶۲.
۲۴. ↑ دو فریضه بزرگ امر به معروف و نهی از منکر، ص ۱۹۶.
۲۵. ↑ امر به معروف و نهی از منکر، ص ۳۹.
۲۶. ↑ امر به معروف و نهی از منکر، ص ۵۰-۵۵.
۲۷. ↑ امر به معروف و نهی از منکر، ص ۱۱۵-۱۲۳.
۲۸. ↑ دو فریضه بزرگ امر به معروف و نهی از منکر، ص ۱۷۰.
۲۹. ↑ امر به معروف و نهی از منکر، ص ۷۰-۷۶.
۳۰. ↑ معراج السعاده، ص ۴۱۲.
۳۱. ↑ صف/سوره ۶۱، آیه ۳-۲.
۳۲. ↑ بحارالأنوار، ج ۷۴، ص ۲۱۲.
۳۳. ↑ وسائل الشیعة، ج ۸، ص ۵۱۰.
۳۴. ↑ آداب معاشرت، ص ۵۶-۶۴.
۳۵. ↑ امر به معروف و نهی از منکر، ص ۱۷۳-۱۹۴.
۳۶. ↑ وسائل الشیعة، ج ۱۶، ص ۱۲۳.
۳۷. ↑ وسائل الشیعة، ج ۱۶، ص ۱۲۳.
۳۸. ↑ نهج الفصاحة، ص ۴۶۸.
۳۹. ↑ مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۱۷۹.
۴۰. ↑ وسائل الشیعة، ج ۱۶، ص ۱۲۴.
۴۱. ↑ مریم/سوره ۱۹، آیه ۵۵.
۴۲. ↑ آل عمران/سوره ۳، آیه ۱۰۴.
۴۳. ↑ تصنیف غرر الحکم و درر الکلم، ص ۳۳۱.
۴۴. ↑ وسائل الشیعة، ج ۱۶، ص ۱۴۶.
۴۵. ↑ الحکم الزاهرة یا ترجمه انصاری، ص ۳۵۶.
۴۶. ↑ شرح آقا جمال الدین خوانساری بر غرر الحکم، ج ۲، ص ۶۱۱.
۴۷. ↑ اصول کافی، ج ۵، ص ۵۵.
۴۸. ↑ اصول کافی، ج ۵، ص ۵۵.
۴۹. ↑ تحف العقول، ص ۲۲۸.
۵۰. ↑ تهذیب الاحکام، ج ۶، ص ۱۸۰.
۵۱. ↑ وسائل الشیعة، ج ۱۶، ص ۱۱۹.
۵۲. ↑ شرح آقا جمال الدین خوانساری بر غرر الحکم، ج ۵، ص ۲۵۹.
۵۳. ↑ شرح آقا جمال الدین خوانساری بر غرر الحکم، ج ۵، ص ۲۵۹.
۵۴. ↑ تحف العقول، ص ۲۲۸.
۵۵. ↑ امر به معروف و نهی از منکر، ص ۱۵۶-۱۶۴.
۵۶. ↑ امر به معروف و نهی از منکر، ص ۷۹.
۵۷. ↑ معراج السعاده، ص ۴۰۵.
۵۸. ↑ امر به معروف و نهی از منکر، ص ۷۵-۸۱.
۵۹. ↑ شرح حدیث جنود عقل و جهل، ص ۳۶۸.
۶۰. ↑ اصول کافی، ج ۲، ص ۱۲۷.
۶۱. ↑ ارشاد القلوب، ج ۲، ص ۱۸۲.
۶۲. ↑ تهذیب الأحکام، ج ۶، ص ۱۸۱.
۶۳. ↑ وسائل الشیعة، ج ۱۶، ص ۱۲۲.
۶۴. ↑ بحارالأنوار، ج ۹۷، ص ۷۴.
۶۵. ↑ مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۱۷۹.
۶۶. ↑ پاداش نیکی‌ها و کیفر گناهان، ص ۶۴۹.
۶۷. ↑ وسائل الشیعة، ج ۱۶، ص ۱۲۲.
۶۸. ↑ پیام پیامبر، ص ۳۴۷.

منبع

سایت پژوهه